

ПРОГРАМ РАДА¹
ISS/KS N034
Сијалице и придружена опрема

Овај програм рада усвојен је на седници комисије која је одржана 2013-02-11 године, а одобрио га је Стручни савет за стандардизацију у областима електротехнике, информационих технологија и телекомуникација на седници која је одржана 27. фебруара 2013. године.

О Увод

Програм рада комисије KS N034 се односи на сијалице и сродну опрему, са аспекта спецификације за светиљке и стартере; подножја и држаче за светиљке; сијалице и различиту придружену опрему која није обухваћена радом других техничких комитета. Комисија KS N015 прати рад следећих међународних и европских Комитета:

1. CLC/TC 34 - Lamps and related equipment,
2. IEC/TC 34 - Lamps and related equipment.

Историја KS N034 на неки начин прати динамику развоја ИСС-а у тежњи да корисницима укаже на важност потребе за стандардизацијом сијалица и придружене опреме. Садашња актуелна комисија KS N034 формирана је решењем директора ИСС-а бр. 7151/8-31-02/2009 од 2009-07-13 са тачно дефинисаним задацима делокруга рада (тачка 3 решења). Комисија KS N034, *Сијалице и придружена опрема* једна је од најстаријих комисија у ИСС-у, а радиала је на доношењу стандарда из области сијалица и њихових испитивања. Комисија је пратила рад комитета IEC/TC 34, њихове стандарде преводила и објављивала као JUS стандарде (касније JUS IEC стандарде). Доносила је и чисто националне стандарде које је захтевало тадашње пословно окружење. У току 2.0 века Комитет TC 34, а самим тим и Комисија KSN 034, развијала је стандарде за сијалице и придружену опрему и одговарајућа испитивања у духу развоја технологије сијалица и придружене опреме водећих светских произвођача.

1. Пословно окружење

1.1 Опис

Комисија KS N034 која је формирана горенаведеним решењем има задатак да доноси Српске стандарде из области сијалица и придружене опреме.

Комисија KS N034 сарађује са малим и средњим предузећима чији су стручњаци чланови ове комисије. Тако ова предузећа директно учествују у доношењу стандарда из надлежности Комисије. Осим тога, нека од ових предузећа су и чланови ИСС-а па индиректно преко Скупштине учествују и у доношењу важних одлука битних за рад Института.

¹ Приликом превода на енглески језик треба користити израз „business plan“.

У контексту намера да се Република Србија што пре интегрише у Европску унију, у току је процес усаглашавања националног са европским законодавством које се врши путем преузимања Директива Новог приступа ЕУ. На основу тог процеса, комисије за стандарде ИСС-а врше усаглашавање српских стандарда са европским стандардима, и то усвајањем европских стандарда као националних, а посебно европских хармонизованих стандарда који су у директној вези са имплементацијом ових директива. Осим тога, приликом преузимања европских као српских стандарда морају се повући сви конфликтни национални стандарди за исте предмете стандардизације. Сходно томе и Комисија KS N034 преузима стандарде које доноси Европски комитет за стандардизацију у области електротехнике – CENELEC (CLC/SR 34).

Аутоматски технолошки развој мора да буде укључен у стандарде/публикације у оквиру области рада TC 34. Ово долази из захтева спољашње средине. Такође укључује потребу међусобне везе са другом опремом и/или инсталацијама (управљачки уређаји). Интерна окружења проузрокују да се развију стандарди/публикације које пружају адекватне информације и апликације пројектантима и инжењерима и обезбеђују да не постоје ограничења у погледу снабдевања и/или заменљивости резервних делова. Купци стандарда из надлежности Комисије KS N034 су произвођачи, сертификациона тела и испитне лабораторије, пројектанти, трговци, потрошачи, државне организације итд. Они су активно заступљени и кроз учешће у раду Комисије.

Најважнији технички, индустријски и економски индикатори у области активности комисије показују, према Републичком Заводу за статистику, да производња светилки на годишњем нивоу у Републици Србији износи око 62 000 комада.. Сијалице и придружена опрема се, пак, у Републици Србији практично не производи, већ углавном увози, па не постоје статистички подаци о томе.

Аспекти пословног окружења међународних и европских комитета из ове области сразмерни су техничким, индустријским и економским индикаторима њиховог пословног окружења. Ово окружење се знатно разликује од окружења у Републици Србији, али без обзира на ову чињеницу Комисија KS N034 израђује и доноси пре свега стандарде према програму Комитета CLC/SR 34 и IEC/TC 34.

1.2 Захтеви тржишта

Купци стандарда из надлежности Комисије KS N034 су произвођачи, сертификациона тела и испитне лабораторије, пројектанти, крајњи корисници, трговци, потрошачи, државне организације итд. Они су активно заступљени кроз рад у Комисији KS N034, мада не у довољној мери.

Стандарди из надлежности Комитета TC 34 су широко прихваћени како на регионалном, тако и на националном нивоу. У Европи CENELEC усваја стандарде кроз паралелне утврђене поступке, док у IEC-у постоји неколико уведених измена.

Хармонизација и усвајање стандарда (са ANSI - такође познат као ANSI_ANSLG, Амерички национални стандард за осветљење - JIS итд) веома је ажурно, што је резултирало све мањим одступањима стандарда широм света, па и код нас.

Углавном, ово је подручје одржавања стандарда из области сијалица и придружене опреме. Због брзих технолошких кретања у области осветљења, тржиште је стално тражило да задржи постојеће стандарде до одређеног датума. Сада се појављује област развоја потпуно нових стандарда, посебно за LED производе. Постоји тржиште које треба да дефинише захтеве за нове сијалице (CFL и LED са интегрисаним предспојним уређајима), тако да буду компатибилне са постојећим инсталацијама. *Presco* већ разматра ова питања за ревизију стандарда IEC 60696.

Стандарди и публикације из надлежности комисије KS N034 се користе као подршка прописима Републике Србије, а могу и као основа за уговарање између извођача радова и корисника услуга.

1.3 Технолошки трендови

Стандарди које треба прилагодити захтевају уштеду енергије, енергетску ефикасност, минијатуризацију и координацију између производа за осветљење. Брзе промене се одвијају у аутомобилској индустрији. Побољшања стандарда ће морати да се баве последицама регионалних напора у променама, као и утицајима производа на животну средину.

Коришћење алтернативних извора светлости (Light Emitting Diode - LED и OLED) и употреба сијалица са компактним прањњем које раде на високим фреквенцијама, доводи до тога да је потребно да се развијају нови стандарди. Брзо увођење LED извора светлости на тржишту је променило традиционалан приступ конструкцији светиљки, па је брзо порасла разноликост светлосних извора доступних за уградњу у светиљке. Рад ТС 34 је посвећује посебну пажњу управљању безбедношћу и аспектима квалитета околине. У будућности се очекује већа употреба PAS докумената који треба да подрже ове аспекте.

Нови захтеви у вези са утицајем електромагнетских поља (ЕМС) су довели до потребе за развојем производа и сродних стандарда из ове области.

Постоји потреба за решењем у будућности, као што су дигитални адресабилни интерфејси за осветљење (DLT) који се разматрају у SB 34C пододбору. Ова нова решења требало би да гарантују добре међусобне везе између нових светиљки и команди. Неопходни услови треба да се поправе како би се гарантовали безбедност и електромагнетна компатибилност. Да би се то постигло, постоји потреба за блиском сарадњом комитета ТС 34 са ТС 23, а посебно са SC 23B.

У Републици Србији је развој технологије производње светиљки на нижем нивоу од технологије светских водећих произвођача и уско је везан са технологијом и квалитетом увезених сијалица, управљачких уређаја и остале придружене опреме.

1.4 Тржишни трендови

Постоје различите процене о употреби више енергетски ефикасних производа и LED диода. Предвиђа се да ће до 2020. године ови производи у техници осветљења бити у већини. Важно је да наши стандарди држе корак у вези са тим и да могу подржати те будуће тржишне трендове.

Значи да је основни правац рада Комисије KS N034 праћење рада Комитета CLC/SR 34 и IEC/TC 34, односно рад на новим технологијама светлосних извора – сијалица.

1.5 Еколошко окружење

Индустрија је данас веома свесна потребе да се развијају производи који имају мањи утицај на животну средину, користећи упутства из документа IEC 109 и узимајући у обзир питања животне средине у току одржавања и развоја стандарда. Смањење штетних ефеката на животну средину предвиђа побољшања (мање токсични производи, смањење рециклаже и олова итд). Ефикасна употреба производа за осветљење рачуна

на утицаје на животну средину са око 90% целог животног циклуса производа за осветљење. Коришћење већег броја енергетски ефикасних производа има веома позитиван утицај на смањење утицаја на животну средину.

Рад Комисије KS N034 и донети стандарда из њене надлежности предмет су прописа Републике Србије.

Област рада Комитета CLC/SR 34 је под мандатом ЕУ, па се очекује да у будућности и област рада Комисије KS N034 буде под мандатом ЕУ.

1.6 Заинтересоване стране (*stakeholders*)

Све заинтересоване стране у Републици Србији позване су да узму учешће у раду ове комисије, уз осигуравање равноправног учешћа и заступљености свих заинтересованих страна. Могуће је и учешће у статусу посматрача, под одређеним условима који су утврђени *Интерним правилима стандардизације - Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе*. У раду Комисије KS N034 учествује 5 домаћих фирми које су наведене у решењу о оснивању Комисије.

Заинтересоване стране за рад у Комисији су произвођачи опреме за осветљење, пројектанти, извођачи радова (инсталатери), сервисери, трговци, лабораторије, државне организације итд. Комисија има задатак да ради на њиховом укључивању у рад.

1.7 Укључивање малих и средњих предузећа (SME)

Технологије и индустријске активности везане за тренд развоја нових и модерних светлосних извора су у Свету и Европи на високом нивоу и уско су везане за мали број водећих произвођача. Мала и средња предузећа (SME) се укључују у токове тржишта у оквиру својих економских и техничких могућности, што је случај и са предузећима у Републици Србији која углавном увозе сијалице и придружену опрему.

У Републици Србији су мала и средња предузећа на неки начин укључена као заинтересоване стране у рад Комисије KS N034, али не у довољној мери. Постоји потреба да се охрабре мала и средња предузећа за укључивање у рад Комисије.

2. Циљеви и стратегија

Стратегија

Комисија треба да процени расположиве стандарде за њихову примењивост у новом технолошком развоју, као што је примена сијалица на вишим фреквенцијама и примена алтернативних извора светлости - светлеће диоде (LED). Такође, Комисија треба да ради и на развоју посебних стандарда са перформансама за безбедност за оне области у којима то није већ предузето. Комисија ће наставити да побољшава техничке садржаје публикација и припрему нових техничких услова који прописују унапређење технологије опреме за осветљење.

Циљеви и термини (по пројектима)

1.Више фреквенције - FDIS (безбедност); 2014-12;

2.LED - FDIS (перформансе); 2014-06;

3. Ефикасност (пројекат EN 62442-1) (перформансе); 2015-12;
4. Припрема EN 62504. Издање 2 – LED - термини и дефиниције; 2016-12.

Ради реализације ових циљева треба укључити што већи број заинтересованих страна.

3. План активности

1. Активности комисије KS N034 у наредних 5 (пет) година треба ускладити према годишњим плановима рада који се доносе sukcesивно, годину за годином.
2. Иницирати преиспитивање и евентуалну ревизију стандарда, sukcesивно, годину за годином и, ако је потребно, почети ревизију у случајевима када се промени технологија у производњи сијалица и придружене опреме или када су обавезне друге модификације стандарда.

4. Корисни линкови за све нове активности

Ради информисања чланова комисије кориснички линкови су следећи:

[http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=356,](http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=356)

http://www.cenelec.eu/dyn/www/f?p=104:7:1336772712951918:::FSP_ORG_ID,FSP_LAN G_ID:572,25